

Gondolatok Böröcz Enikőről

Böröcz Enikőre emlékezve érdemes újraolvasni Bolla Zsuzsa vele készült interjóját, amelyet az Ordass Lajos 1. kötet megjelenésekor készített (2011. okt. 26. evangelikus.hu honlap).

<http://archiv.evangelikus.hu/interju/karacsonyra-megjelenik-az-ordass-eletet-feldolgozo-koetet-2013-dr.-boeroecz-enikovel-beszeltunk>

Ebben Enikő mintegy összefoglalja hitvallását, kutatói törekvéseit, nézeteit. Szerepelnek életrajzi adatai, pályafutása fontos pontjai is. Ezt véve alapul szerepeljenek itt életútjának fontosabb állomásai:

Dr. Böröcz Enikő 1975-ben végezte el a teológiát, és bár ötödikként szentelték fel egyházunkban, mégis ő volt az első lelkész, akit önálló munkavégzésre gyülekezetbe helyeztek. 1979-től parókus lelkészként egészen 1989-ig négy gyülekezetben szolgált (Kisbábó, Mérges, Bodonhely, Rábaszentmihály). A Káldy-korszakban álmodni sem mert külföldi ösztöndíjról, doktorálásról. Később, a püspök halála után lehetősége nyílt arra, hogy Basel mellett egy európai bibliaiskolában tanuljon. Bejárt a baseli egyetemre, találkozhatott olyan nagy öregekkel, mint Marcus Barth (Karl Barth fia) és Martin Anton Schmied. 1989-ben, fél állásban, a Budahegyvidéki Evangélikus Gyülekezetbe, fél állásban pedig az Evangélikus Országos Levéltárba került. 1990 óta egész állásban dolgozik a levéltárban. 1993-ban tudományos munkatárs lett, miután elkészítette az Evangélikus Országos Levéltár kézirat-katalógusát, 1851-ig bezárólag.

A Magyarországi Evangélikus Egyház 1945 utáni történetét kutatta, teológia, egyházkormányzás és külföld témákban. 2001-ben a doktori iskolába is jelentkezett, Muntag Andor és Fabiny Tibor biztatására. Először 2003-ban Amerikában, négy államban – Illionis (Chicago); Minnesota (Minneapolis St. Paul) Maryland (Baltimore) végül Pennsylvania (Gettysburg) – négy hónapon keresztül végzett kutatásokat, és hallgatott előadásokat. 2004-ben pedig egy hónapon keresztül Németországban, Berlinben két nagy levéltárban, az ottani evangélikus egyház központi levéltárában, illetve Németország legjelentősebb állami levéltárában a Bundesarchivban folytatta a kutatómunkát. Ugyanabban az évben három hétig Genfben a Lutheránus Világszövetség és az Egyházak Világtanácsa központi levéltáraiban gyűjtött magyar evangélikus vonatkozású anyagokat.

Németből lefordította Dietrich Bonhoeffer: Követés című művét. Azután pedig: Luther Márton Mária magyar királynénak címzett négy vigasztaló zsoltárát. Angolból pedig két Eric W. Gritsch művet, a Lutheránizmust, és a Márton, Isten udvari bolondja címűt. Lutheránizmus illetve Márton, Isten udvari bolondja címmel. 2006-ban védte meg doktori értekezését.

Enikő családi történetén, nyugodtan mondhatjuk, *családja sorsán* keresztül tanulta meg a történelem keménységét, súlyát. Hiszen a Szibériába hurcolt lelkész Édesapa sorsa alapvetően meghatározta kis családjáét is, Édesanyjukat megkínózta a kommunista titkosrendőrség (Berkesi

András, későbbi „koszorús íróknak”), a kislányokat a Rákosi-kor mélyén a szarvasi árvaház fogadta be. Enikő ezek után választotta a lelkészi pályát. Majd több, mint tíz év dunántúli falusi lelkészség után, svájci tanulmányútját követően került éppen 25 éve az *Evangélikus Országos Levéltárba*.

Így aztán talán predesztinálva volt arra, hogy a *közelmúlt evangélikus egyháztörténetével* foglalkozzon. A rendszerváltás után ez még nem volt „támogatott” tevékenység, inkább még a „tűrt” kategóriába tartozott. Enikőt pl. egy szókimondó folyóirat-interjú után az egyházi vezetőség elhelyezte a levéltárból, majd a tiltakozás hatására mégis visszahelyezték.

Enikő *bátor és magányos harcosként* és kutatóként vágott neki a levéltári források feltárásának. Szívós, elkötelezett munkával, hajnali felkelésekkel, önképzéssel, szisztematikus forrás-feltárással készült nagy műve létrehozására. Sokat publikált, előadásokat tartott, de sok anyaga maradt kéziratban. Az evangélikus teológián *Ordass püspök második aktív püspökségéről*, az evangélikus 1956-ról írta disszertációját.

2012-ben jelent meg fő műve: *Egyházfő viharban és árnyékban. Ordass Lajos evangélikus hitvalló püspöki szolgálata 1945-1958* (Luther Kiadó, 566 l.). A második kötet is már majdnem kész van, remélem, sikerül megjelentetni, legalább utólag.

Nagyon szerette az Evangélikus Országos Levéltárat, becsülte, védte, mint egy őrzőangyal, amikor 18 éve odakerültem, evvel fogadott: „Miklós, ezt a levéltárat szeretni kell!” Sokat mesélt, az evangélikus egyház rejtett történetei tárultak fel őszinte ábrázolásai nyomán. Rengeteget tanultam tőle. És neki köszönhetjük a régi iratgyűjteményünk, az AGE kéziratárának modern feldolgozását is!

Enikő azonban evangélikus egyháztörténeti művek *fordítójaként* is aktív volt: Bonhoeffer mártír lelkész Követés c. munkáját, Gritsch amerikai lelkész két művét fordította. Nagyon szerette egyházát, de igyekezett a „kritikus szolidaritás” elve alapján a múltfeltárás példájával segíteni.

Furcsa érzés, még mindig várjuk munkatársaimmal, hogy megjelenik, és jóízűen, dunántúli szavajárással elmeséli legújabb tapasztalatait. De már nem fog jönni többé. Mégis itt van velünk. *S élete is példa, történet lett*, mint ahogy írásait, feljegyzéseit, iratmásolatait is dobozba rendezve, legújabb levéltári hagyatékként kezeljük, a jövő nemzedékének okulására.

Budapest, 2014. nov. 15.

Czenthe Miklós